Het Parool

Plus Uitleg

Houtkachelgebruiker moet weten wat hij zijn omgeving aandoet en dus wordt er gefolderd

BEELD GETTY IMAGES

Bewoners van buurten in Amsterdam waar wordt geklaagd over rook van houtkachels krijgen in de aanloop naar de winter een folder thuisbezorgd over de gezondheidsrisico's. Later dit jaar moet blijken of de gemeente ook met maatregelen komt. Het aantal klachten groeit al jaren.

Bart van Zoelen 16 november 2023, 12:59

1. Wat is er mis met houtkachels?

Zoals de folder waarschuwt: met een avondje hout stoken in een kachel stoot je evenveel fijnstof uit als met een autorit van duizend kilometer. 'Stook dus liever niet,' stellen gemeente en

in buurten waar veel wordt geklaagd over rookoverlast. Dat betreft uiteenlopende delen van de stad en dan vooral in het centrum en op IJburg.

Wetenschappelijk onderzoek dat vorig jaar werd gedaan, onder meer op IJburg, wees nog maar eens uit dat houtrook vaak leidt tot gezondheidsklachten. De onderzoekers van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), TNO, de Universiteit Utrecht en de Amsterdamse GGD zagen bevestigd dat de blootstelling aan houtrook kan leiden tot meer kortademigheid in rust en extra medicijngebruik tegen luchtwegklachten.

Ongeveer een kwart van de in Nederland uitgestoten fijnstof en 14 procent van de gezondheidseffecten door luchtvervuiling zijn te wijten aan door huishoudens geproduceerde houtrook. De uitstoot en de impact zijn daarmee ongeveer gelijk aan die van de hele Nederlandse industrie.

Wat ook te denken geeft: uit houtkachels en haarden komt stukken meer fijnstof dan van het totale Nederlandse wegverkeer, wat beetje bij beetje schoner is geworden. Verder komt een groot deel van de kankerverwekkende polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's) in de lucht uit houtstook.

Voor Amsterdammers met ademhalingsproblemen zou het kortom een slok op een borrel schelen als er minder houtkachels branden. RIVM en het Planbureau voor de Leefomgeving berekenden al eens dat het stoken van hout door particulieren geheel verboden zou moeten worden wil Nederland in 2030 de ambitieuze en in 2021 opgehoogde advieswaarden voor de luchtkwaliteit van wereldgezondheidsorganisatie WHO halen.

2. Hoe kan de luchtvervuiling door houtkachels worden teruggedrongen?

De gemeente komt al een paar jaar met meer voorlichting gericht

behalen. Uit peilingen is al diverse keren gebleken dat kachelbezitters niet beseffen hoeveel gezondheidsschade hun houtvuur veroorzaakt terwijl ze naar eigen zeggen best bereid zijn om meer rekening te houden met hun buren.

Het kan er veel toe doen als een houtkachel niet wordt gebruikt op dagen met weinig wind; dan blijft de rook, met name in dichtbebouwde wijken, langer hangen. Op dit soort dagen worden zogenoemde stookalerts afgegeven en op de overheidswebsite Stookwijzer.nu wordt per buurt om de twee uur advies gegeven of het verstandig is de houtkachel aan te steken. ‘Stook geen hout’, staat er luid en duidelijk als de website ‘code rood’ afgeeft voor de buurt. Als er genoeg wind staat, verdwijnt code rood weer. ‘Houd rekening met de buren’ is dan het devies.

De Stookwijzer zou een rol kunnen spelen bij ingrijpender maatregelen, zoals het bestempelen van buurten tot houtstookvrije wijken of een verbod om hout te stoken bij code oranje of code rood. Staatssecretaris Vivianne Heijnen (Milieu) gaf de gemeenten eerder dit jaar de vrije hand om dat soort maatregelen te nemen. Doordat houtrook heel plaatselijk de lucht vervuilt, kunnen gemeenten als de beste inschatten wat nodig is, meent de staatssecretaris, die nog wel opmerkt dat de Stookwijzer in brede lagen van de bevolking bekend moet zijn voordat die uitgangspunt kan zijn voor een zo ingrijpend beleid.

De gemeente Utrecht leek eerder deze maand het goede voorbeeld te geven, maar daar ging het om een verbod op het gebruik van vuurkorven en kampvuren – in de buitenlucht dus en een veel kleinere bron van fijnstof. Het verbod op open vuur in de stad bleek weinig controversieel. Zelfs verkopers van kachels begrepen het eigenlijk wel.

3. Ligt een verbod op het gebruik van houtkachels gevoeliger?

Reken maar. Daarom gaan de staatssecretaris en de gemeenten zo

kachelbezitters is het hun belangrijkste bron van verwarming. De meesten stoken vooral voor de gezelligheid. Maar: het knappende houtvuurtje is ook een krachtig symbool. De eigen haard die goud waard is roept associaties op met individuele vrijheid, een zelfvoorzienend leven en duurzaamheid. Tot 2020 werden zogeheten pelletkachels die branden op een soort houtkorrels zelfs gesubsidieerd als groene energie. Toen de gasprijzen vorig jaar omhoogschoten, was een houtkachel voor sommigen de manier om kosten te besparen.

Hoe gevoelig het stoken van hout ligt, blijkt ook uit de manier waarop Amsterdammers die last hebben van houtrook reageren op een buur die de kachel stookt. Ze ondergaan het lijdzaam en sluiten eerst maar eens deuren en ramen. Slechts 20 procent zegt in een enquête het gesprek aan te gaan met de stoker. Een derde van de bevolking steunt de mogelijkheid om houtstook helemaal vrij te laten. Voor botweg verbieden is met 35 procent van de bevolking niet veel meer steun.

De gevoeligheid van het onderwerp blijkt ook uit een brief van wethouder Melanie van der Horst (Luchtkwaliteit) van een jaar geleden. Vanwege de verstrekkende gevolgen wilde ze eerst verkennen welke stappen wenselijk en haalbaar zijn.

4. Waar in Amsterdam zorgen houtkachels voor overlast?

Het aantal meldingen van overlast door houtrook neemt in Amsterdam al een paar jaar toe. Bij de snelle stijging van 61 meldingen in 2020 naar 234 meldingen in 2021 speelt wel een grote rol dat meldingen via de website van de Stookwijzer vanaf 2021 aan de GGD werden doorgegeven. In 2022 is het aantal klachten verder opgelopen, naar 324. Daarbij valt op dat veel van de klachten komen uit het jonge IJburg waar de nieuwbouwwoningen zijn aangesloten op stadsverwarming en bewoners voor een behaaglijke kamertemperatuur niet afhankelijk zijn van de open haard.

Nieuw is verder dat de GGD in de jaarlijkse metingen van de luchtkwaliteit voor het eerst houtrook kan onderscheiden van roetdeeltjes die het gevolg zijn van fossiele brandstoffen zoals het autoverkeer. Op de twee plekken waar deze sensoren hangen, blijkt houtrook goed voor zo'n 20 procent van de roetconcentratie. Of dit afgelopen winter meer is geworden vanwege de torenhoge gasprijzen, is niet te zeggen omdat GGD de metingen niet kan vergelijken met eerdere jaren.

5. Wat wil de gemeente Amsterdam?

Dat moet later dit jaar blijken. De Partij voor de Dieren, die houtstook eerder op de agenda zette als bron van luchtvervuiling, dringt erop aan dat de gemeente de ruimte die ze van de rijksoverheid voor maatregelen krijgt, optimaal gaat benutten. Duidelijk is wel: handhaven gaat nog niet meevallen.

Wat misschien helpt, is dat het stoken van hout ook zeer ongezond is voor de houtstokers, al verschilt het nogal per kachel. Uit nieuw onderzoek blijkt dat houtstook niet alleen buiten de woning, maar ook binnen zorgt voor een grote hoeveelheid fijnstof en ultrafijnstof in de lucht.

Dagelijkse nieuwsbrief

Elke dag het belangrijkste nieuws vanuit Amsterdam.

Uw e-mailadres

Inschrijven

Lees ook

Vuil transport toch langer welkom in de stad, verbetering luchtkwaliteit vertraagd